

- I. בית הכנסת ובית המקדש.
- A. גמרא ברכות דף ג. "תניא א"ר יוסי" עד מעל שולחן אביהם - story with R' Yosi hearing the bas kol, and Eliyahu informing him of the power of יהא שמיה רבה in front of God.
1. רש"י שם ד"ה אשרי המלך - "Fortunate is the king praised in His house like this" means the beis hamikdash.
- a. Question - How does Rashi know it doesn't mean the shul?
- b. ארץ הצבי סימן יב אות ב' - Rav Soloveitchik's idea - both mikdash and shul are meeting places with God, but the shul is our house and mikdash is God's house.
- i. that is why we can't spit or wear shoes in the mikdash
- ii. maybe you can't wear boots in shul.
- iii. this is why Rashi says "ביתו" means the Mikdash.
- iv. מפניני הרב עמוד מה offers another ramification
- II. תוספות ד"ה ועונין. יהא שמיה רבה מברך.
- A. Machzor Vitri - יהא שמיה רבה is a prayer that the name of God should once again be complete. לעולם הבא is a separate prayer to be blessed.
1. question on this explanation - our gemara includes מברך as part of the previous phrase?
- B. Tosafos - prayer that God's great name should be exalted.
- III. Kaddish in Aramis.
- A. First explanation of Tosafos - such an exalted prayer we don't want the angels to get jealous.
1. question - there are plenty of really nice prayers!
- B. Second explanation of Tosafos - we say it after learning agadda so we need even עמי הארץ to understand.
- IV. Angels speaking Aramis.
- A. תוספות שבת דף יב: ד"ה שאין - angels even know our thoughts, how could they not understand language?
1. הגהות יעב"ץ שם - Tosafos' assumption is wrong - only God knows thoughts.
2. מהרי"ץ חיות שם - anybody with רוח הקודש knows thoughts - proof from the gemara's proof that Ester was written with רוח הקדש from the fact that it know what Haman was thinking.
- B. רא"ש ברכות פרק ב' סימן ב' - quotes a מחלוקת whether it is any language or only ארמי.
1. Perhaps if it is only ארמי it only means that they don't like it, not that they can't understand it - answer to Tosafos' question.
2. Rosh mentions angels bringing prayers - seems against Rambam's fifth principle.
- V. פסחים דף נו. Original source is ארחות ימים סימן ד'. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.
- A. Chakirah – Is it part of עול מ"ש?
- B. Three proofs that it isn't part of עול מלכות שמים
1. יומא דף לז.
2. יומא דף לה:
3. רמב"ם הלכות קריאת שמע א:ד
- C. לבוש הלכות קריאת שמע סימן סג סעיף ה'
1. באור הלכה סימן ס"א סעיף יג ד"ה אחר brings three proofs against the לבוש:

סוגיות במס' ברכות שיעור 3 – איהש"ר, לשון ארמית, בשכמל"ו

- a. פסחים נו.
  - b. עוד שם
  - c. ריש פ"ב דברכות
2. Four proofs for the לבוש:
- a. מגן אברהם סימן ס"ק יא – can't stop to respond to anybody unless they will kill you
  - b. שמע and מפסיק between בית יוסף ד"ה ומ"ש – this is why you can't be בשכמל"ו
  - c. קבלת עול – pause after שו"ע הלכות ק"ש סימן ס"א סעיף יד ומשנ"ב שם ס"ק לא ואהבת מ"ש before מ"ש
  - d. קבלת עול מ"ש במהלך – Medrash talking about אליה רבה הלכות ק"ש סימן סג includes בשכמל"ו
  - e. say along with ציבור so it doesn't look like you are trying to avoid מלכות שמים ש"ע סימן סה סעיף ב' קבלת עול מלכות שמים says it includes מ"ש ש"ע י' ס"ק י'. בשכמל"ו.
    - i. Can be rejected because maybe it should be said with the ציבור even if not part of מלכות שמים – עמ' נח – קבלת עול מלכות שמים
- D. What does it mean?
1. הליכות שלמה פ"ז סימן ו
  2. מלבי"ם נחמיה ט:ה
  3. נפש החיים שער ג' פרק ו
    - a. נפש הרב עמ קכו-קכח

1 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ג עמוד א

תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליה זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפילתי. לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי: שלום עליך, רבי! ואמרתי לו: שלום עליך, רבי ומורי! ואמר לי: בני, מפני מה נכנסת לחורבה זו? אמרתי לו: להתפלל. ואמר לי: היה לך להתפלל בדרך! ואמרתי לו: מתירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים. ואמר לי: היה לך להתפלל תפלה קצרה. באותה שעה למדתי ממנו שלשה דברים: למדתי שאין נכנסין לחורבה, ולמדתי שמתפללין בדרך, ולמדתי שהמתפלל בדרך - מתפלל תפלה קצרה. ואמר לי: בני, מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: אוי לבנים שבעונותיהם החרבת את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות. ואמר לי: חייד וחי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך; ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין היא שמה הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

2 - רש"י מסכת ברכות דף ג עמוד א

אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך - אשרי כל זמן שהיה קלוס זה בתוך בית המקדש.

3 - ארץ הצבי סימן יב אות ב

ובביאור ענין זה דמקדש מעט שמעתי מכבוד מו"ר הגריד"ס שליט"א דכל ענין המשכן והמקדש הוא להיות לנו מקום מיוחד להועד שם עם השכינה וענין זה מתקיים בין בביהמ"ק ובין בביהכ"נ אלא שההבדל שביניהם הוא שבית המקדש הוא בית ה' ושמה אנחנו מבקרים אצלו להועד אתו ית' ואלו בביהכ"נ הוא ביתנו והשי"ת מבקר אצלנו בכדי להועד אתנו ולזה החילוק התכוון רבא בברכות סג. כי ביתנו מה ביתנו אקפנדריא קפיד אינש ארקיקה ומנעל לא קפיד אינש אף בית הכנסת קפנדריא הוא דאסור ריקה ומנעל שרי כלומר ואילו בבית המקדש אף ריקה ומנעל אסירי דבבית המקדש שהוא בית ה' ואנחנו אורחים אצלו שייך יותר הדין של מורא המקדש אבל בבית הכנסת שהוא על פי דין ביתנו והשי"ת מתארח אצלנו להועד אתנו ולא מיקרי אלא מקדש מעט מאחר שגם הוא מקום המיוחד להועת עם השי"ת אך לה נוהג בו דין זה דמקדשי תיראו בכל תוקפו מאחר שסוף כל סוף איננו בית ה' אלא ביתינו וההלכה רק דורשת שכל הנהגה שאדם רגיל להקפיד שלא תיעשה בתוך ביתנו אסורה היא בביהכ"נ, מכח הך קרא דמקדשי תיראו. ועיין משנ"ב סימן קנא בשעה"צ אות

טו דלאותם האנשים העשירים דמקפידים בביתם על הרקיקה א"כ גם בבית הכנסת ובית המדרש יהיה אסור להם לרוק. ועי"ש במחבר ס"ח טיט שעל רגליו ראוי לקנחו קודם שיכנס להתפלל ומה"ט העיר רבנו שליט"א שבימות הגשמים והשלגים שהולכים ברחובות העיר בגאלאשען ובראבער"ס ע"ג המנעלים שאסור ליכנס לבית הכנסת בעדו הגאלאשען על מנעליו דסתם בני"א מקפידים על כך שלא ליכנס לביתם עם הגאלאשען ודין כבוד בית הכנסת תלוי הוא במה שסתם בני אדם רגילים להקפיד עליו בתוך ביתם וכגמרא סוף ברכות הנ"ל עכ"ד. וראוי לעורר ע"ז ברבים כי אין העולם רגילים לזוהר בזה.

4 - מפניני הרב עמ' מה

ובשעת השיעור הזכיר בזה רבנו דסתם בני אדם מקפידים על כך שמי שמתארח אצלם לא ילך לצעוד בביתם אנה ואנה הלוך ושוב אלא ישבו במקום אחד. והכי נמי בבית הכנסת בזיון בית הכנסת הוא במה שהרבה נוהגים לצעוד אנה ואנה באמצע התפילה. וכן מצאתי כתוב בשם הגר"ח שהיה אומר שזה לא נכון שתלמידי ישיבת וואלאז"ין היו צועדים הלוך ושוב בבית המדרש ואמר בהלצה שמה שנוזכר במשנה דאבות שאחד מעשרה נסים שהיו בבית המקדש היה מה שהיו עומדים צפופים ומשתחווים רווחים ולכאורה במה שהיו עומדים צפופים בזה לא היה שום נס רק במה שבשעת השתחוויה היה מספיק מקום לכל אחד ואחד להשתחוות ברווחה ולמה נזכר במשנה מה שהיו עומדים צפופים אלא ודאי כך באורו שהבחורים מסתמא היו רוצים לצעוד הלוך ושוב אף שמה בבית המקדש והיה בזה משום בזיון הית המקדש ולכן עשה הקב"ה נס שיהיו עומדים צפופים שלא יוכלו לצעוד כמו שנהגו לצעוד בהיכל הישיבה.

5 - תוספות מסכת ברכות דף ג עמוד א

ועונין יהא שמייה הגדול מבורך - מכאן יש לסתור מה שפי' במחזור ויטרי יהא שמייה רבא שזו תפלה שאנו מתפללין שימלא שמו כדכתיב (שמות יז) כי יד על כס יה שלא יהא שמו שלם וכסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק ופירושו כך יהא שמי"ה שם יה רבא כלומר שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם ומבורך לעולם הוי תפלה אחרת כלומי ומבורך לעולם הבא. וזה לא נראה מדקאמר הכא יהא שמייה הגדול מבורך משמע דתפלה אחת היא ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול מבורך וגם מה שאומרי' העולם לכך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה אינו נראה שהרי כמה תפלות יפות שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרינן בסוף סוטה (דף מט.) אין העולם מתקיים אלא אסדרא דקדושתא ואיהא שמייה רבא דבתר אגדתא שהיו רגילין לומר קדיש אחר הדרשה ושם היו עמי הארצות ולא היו מבינים כולם לשון הקודש לכך תקנוהו בלשון תרגום שהיו הכל מבינים שזה היה לשונם.

6 - תוספות מסכת שבת דף יב עמוד ב

שאינ מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי - לבד מגבריאיל כדאמר בסוטה בריש אלו נאמרין (דף לג.) דאמר מר בא גבריאיל ולמדו שבעים לשונות ליוסף ותימה דאפי' מחשבה שבלב כל אדם יודעים ולשון ארמי אין יודעים.

7 - מהרי"ץ חיות שם

ני"ב התוס' לא כתבו כאן שום ראייה לדבריהם דמלאכים יודעים מחשבה שבלב כל אדם ומנין להם זאת? שוב ראיתי בספר אליהו רבה אורח חיים סימן קא ס"ק ח' שהתעורר בשם הרב תויו"ט בפרו מעדני מלך וכתב לתרץ כי היודע ברוח הקודש מכיר מה שבלבו של אדם כמו שמצינו ברבקה ויאמר עשו בלבו. ומכל שכן המלאך שהוא גדול מרוח הקודש ע"ש. ויש להוסיף עוד מה שדרשו מגילה ז. אסתר ברוה"ק נאמרה דכתיב ויאמר המן בלבו הרי דהוכיחו מזה דע"י רוה"ח היו יודעים מחשבה שבלב אכן הרב בעל אליהו רבה הניח בצ"ע מה דמצינו בתפלת שלמה כי אתה לבדך ידעת את לבב האדם וכן ירמיה אמר עקוב הלב וגוי אני ה' חוקר לב והניח בצ"ע

8 - רא"ש מסכת ברכות פרק ב סימן ב

ב ת"ר ק"ש ככתבה דברי רבי. וחכ"א בכל לשון. מ"ט דרבי. אמר קרא והיו בהוייתן יהו. ורבנן מ"ט אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע אבל והיו לשלא יקרא למפרע הוא דאתא. וקיימא לן כרבנן חדא זיחיד ורבים הלכה כרבנים ועוד דסתם לן תנא דמתניתין כוותייהו דתנן (סוטה דף לב א) ואלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה ויודיו מעשר וק"ש ותפלה וברכת המזון ושבעת העדות ושבעת הפקדון. וקיימא לן דסתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם מתני'. ועוד דקאמר בסמוך ורבנן סבירא להו כמאן דאמר לא השמיע לאזנו יצא והכי פסקינן הלכתא לקמן (דף טו א) ועוד דקאמר הכא דרבי סבר לה כרבי יוסי דאמר לא יצא ולקמן (שם) על מילתיה דרבי יוסי גופיה קאמר ורבי יוסי תרתי שמעת מינה לפי שלא היה רוצה לחלוק על רבנן דהלכתא כוותייהו. כתב רב אלפס ז"ל האי דקתני תפלה בכל לשון ה"מ בצבור אבל ביחיד לא. דאמר רב יהודה אמר רב (שבת דף יב ב) לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי. ואמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. מצאתי בנימוקי תלמידי ה"ר יונה ז"ל

שהיה תמיה כיון שתפלה ביחיד אינה נאמרת אלא בלשון הקודש היאך נהגו כל העולם שהנשים מתפללות בשאר לשונות דכיון שחייבות בתפלה לא היה להן להתפלל אלא בלשון הקדש. ורבני צרפת ז"ל היו נותנין טעם למנהג ואמרו כיון שהיא התפלה שהצבור מתפללין כמו תפלת צבור דיינינן לה ויכול יחיד לאמרה בלשון אחרת. והא דאמר רב יהודה אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי זהו בשואל צרכיו כגון שיש לו חולה בביתו או דבר אחר שהוא צריך. אבל תפלה שהיא קבוע לצבור אפילו כשיחיד מתפלל בביתו כמתפלל בצבור דמי שא"צ מליץ לפני הקדוש ברוך הוא. ולי נראה דאינו קשה דדוקא לשון זה קאמר רב יהודה דלא ישאל אדם צרכיו. וכן הקשו בתוספות (שבת שם ד"ה שאין) אהא דקאמר שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי והלא אפילו מחשבות לב האדם הם יודעים ומכירין אלא לשון זה מגונה בעיניהן להזקק לו :

9 - גמרא פסחים דף נז.

אמר רשב"ל ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלוש יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמרי רבנן היכי נעביד נאמרוהו לא אמרו משה רבינו לא נאמרוהו אמרו יעקב התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי

10 - גמרא יומא דף לז.

תניא רבי אומר כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו אמר להם משה לישראל בשעה שאני מכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל

11 - לבוש הלכות ק"ש סימן סג סעיף ה

לפיכך אם היה קורא פסוק ראשון ונאנס בדמדום שינה עד שאינו יכול לקרות בכוונה צריכין לנערו ולעוררו עד שיקרא פסוק ראשון והוא ער ממש ולא יהא מתנמנם כדי שיקרא בכוונה אבל מפסוק ראשון ואילך אין צריכין לנערו עד שיהא ער ממש וקורא אלא אפילו קורא והוא מתנמנם יצא ונראה לי שפסוק ראשון שהוזכר בכל זה הענין כולל ג"כ עמו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא גם כן בכלל קבלת עול שמים ויש לו כל דין פסוק ראשון לענין זה

12 - ביאור הלכה סימן סא ד"ה * אחר וכו'

אחר וכו' בשכמל"ו - עיין במ"ב לענין בדיעבד אם לא אמרו. הנה המ"א הביא בשם השה"ג והבי"ח שאין מחזירין אותו והלבוש פוסק דמחזירין אותו והנה אף שמדברי המ"א משמע דמסכים עם הלבוש שמחזירין אותו והכונה להחזירו לראש כמו שמוכח בסי' ח"א כלל כ"א או עכ"פ לבשכמל"ו מ"מ לענ"ד נראה שהדין עם השה"ג ובי"ח עיין בפסחים נ"ו ע"א ר"י אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים בשכמל"ו ובברייתא שנייה אלו ואלו שלא ברצון חכמים וכו' אלא שלא מיחו בהם חכמים ואם איתא דמחזירין אותו ולא יצאו ידי חובת ק"ש עי"ז היה להם למחות בהם כמו על אידך דברים דלא היה איסור דאורייתא בהם ג"כ כמ"ש שם בגמרא ואעפ"כ מיחו בהם ועוד דלמה לן לעשות פלוגתא רחוקה בין ר' יהודה לר"מ שסבר שם דלא היו מפסיקין ופירש רש"י בין אחד לואהבת ועיין שם במהרש"א דלפי סברת ר"מ לא היה צריך כלל לומר בשכמל"ו לפירוש רש"י אלא ודאי דאף לר"י בדיעבד אין מחזירין אותו. ועוד מריש פ"ב דברכות מוכח כדברי דאיתא שם היה קורא בתורה [פרשת ק"ש כדפירש"י] והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא והלא לא אמר בשכמל"ו א"ו דיצא בדיעבד. והתינוח אם נפרש אם כיון לבו לצאת (דז"ל הגמרא שם ש"מ מצות צריכות כונה מאי אם כיון לבו לקרות לקרות והא קא קרי בקורא להגיה) נוכל לאמר ג"כ דמיירי דאמר בשכמל"ו אבל אם נפרש כיון לבו לקרות בתורה סתם ואעפ"כ יצא כדחיית הגמרא שם בודאי לא מיירי דאמר בשכמל"ו ואעפ"כ יצא [הג"ה וסבור הייתי להעמיס ענין זה בדברי הירושלמי רפ"ב דברכות במה שאמר שם ואינו מפסיק ולא תנינתה וכו' היינו האם אינו מפסיק לומר בשכמל"ו ואעפ"כ לא תני דבר זה וה"ה לענין הברכות אפשר דוקא אם בירך אותם עי"ש בירושלמי וא"כ יהיה מזה סייעתא לדברי הלבוש אך מדהשמיטו הפוסקים זה מסתמא אין מפרשין כן להירושלמי] ואין לדחות דהמשנה איתא כר"מ הנ"ל דאין לומר בשכמל"ו חדא דר"מ גופא סובר דצריך לומר בשכמל"ו כמו דאיתא להדיא בירושלמי בפסחים בפי מקום שנהגו ואפילו לרש"י הנ"ל דהיה לו גירסא אחרת בירושלמי בזה כמו שכתבו המפרשים מ"מ אין לומר כן דא"כ איך העתיקו כל הפוסקים את דין המשנה בסתמא ולא אישתמיט אחד מהם לומר דלדין דפסיקין כר"י לא יצא בסתמא רק אם אמר בשכמל"ו אלא ודאי דבכל גווני יצא. ומה שהביא המג"א ראייה מסימן ס"ו ס"ו דשם פוסק דאין להפסיק באמירת בשכמל"ו אם לא שירא שמא יהרגנו אלמא דהוא בכלל קבלת מ"ש כמו פסוק ראשון של שמע אין ראייה לזה דגם אנו מודין דעצם אמירת בשכמל"ו הוא ענין גדול אבל אין ראייה מזה שאם דילג שיצטרך לחזור לראש דגם אם דילג מגופא של הפרשה אם לא שגילתה לנו התורה והיו שלא יקרא למפרע לא היה צריך עי"ז לחזור לראש ומנין לנו להחמיר ג"כ באמירת בשכמל"ו דתקנו והוסיפו רבנן. ולולי דמסתפינא הו"א דגם הלבוש מודה בזה

סוגיות במס' ברכות שיעור 3 – איהש"ר, לשון ארמית, בשכמל"ו

דלא אמר רק שצריך לחזור ולא הוי כשאר פסוק שבק"ש שאין צריך לחזור עבור הכונה אפילו אם לא התחיל עדיין הפסוק שאחריו ונ"מ אם הוא עומד קודם ואהבת אבל אם כבר קרא ק"ש אך שדילג בשכמל"ו אין צריך לחזור עבור זה רק יאמר אותו במקום שנוזכר ואפשר דג"ז אין צריך מצד הדין:

13 - בית יוסף ד"ה ומ"ש

מצאתי כתוב דבאמצע פסוק שמע ישראל אין להפסיק כלל שאין דבר גדול כקבלת מלכות שמים ע"כ ונ"ל דה"ה לבשכמל"ו שגם הוא מכלל הייחוד ומטעם זה אין להפסיק בין פסוק שמע ישראל לבשכמל"ו

14 - שולחן ערוך סימן סא סעיף יד

צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות

15 - משנה ברורה שם ס"ק לא

דבשכמל"ו ג"כ בכלל קבלת מ"ש הוא, ע"כ צריך להמתין אחריו מעט

16 - אליה רבה הלכות ק"ש סימן סג בשם מדרש תנחומר ריש פרשת לך לך

ילמדנו רבינו אדם מישראל מהו שיקבל עליו מלכות שמים כשהוא מהלך רב אידי ורב הונא בשם רבי יהודה ורבי יוסי בשם ר' שמואל אמרו אסור לקבל עליו עול מלכות שמים כשהוא מהלך אלא יעמוד במקום אחד ויכוין לבו לשמים באימה וביראה ברמת ובזיע ביחוד השם ויקרא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד כל אחד ואחד בכונת הלב ואח"כ בשכמל"ו וכשמתחיל ואהבת רצה מהלך רצה עומד רצה יושב שכך כתיב בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך

17 - שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סה סעיף ב

(ח) קרא קריאת שמע ונכנס לבהכ"נ ומצא ג צבור (ט) שקורין ק"ש, צריך לקרות עמהם (י) פסוק ראשון, שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו. וה"ה אם הוא בבהכ"נ ואומר דברי תחנונים או פסוקים, במקום שרשאי לפסוק. אבל אם הוא עסוק במקום שאינו רשאי לפסוק, <א> כגון מברוך שאמר ואילך, (יא) ד לא יפסיק אלא יאמר התיבות שהוא אומר בשעה שהציבור אומרים פסוק ראשון, בניגון הצבור, שיהיה נראה כאילו קורא עמהם.

18 - משנה ברורה סימן סה ס"ק י

(י) פסוק ראשון - וגם [יד] בשכמל"ו ודעת הגר"א בביאורו שצריך לקרות עמהם כל ק"ש. אמנם [טו] בפסוקי דזמרה נראה דאין להחמיר יותר מפסוק ראשון דבלא"ה דעת המחבר להחמיר בפסוקי דזמרה וכדלקמיה:

19 - אורחות ימים סימן ד' עמ' נח

לכאורה יש לומר דהא לא מיבעיא אם בשכמל"ו הוא חלק מקבלת עול מלכות שמים דודאי צריך לאומרו עם הצבור אלא אפילו אי נימא דאינו אלא שבח בעלמא צריך לאמרו דמאחר שקבל עליו עול מלכות שמים עם הצבור בפסוק ראשון שוב יש לו לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כעיקר התקנה

20 - הליכות שלמה פרק ז' סימן ו'

הרי שאנו מברכים את השם רק לפי המתגלה לנו ע"י כבוד מלכותו לפי שאין אנו יכולים לשבחוא אלא לפי מה שמתגלה לנו ע"י הנהגתו בלבד

21 - מלבי"ם נחמיה פרק ט' פסוק ה'

שם כבודך השם שבו נודע על ידי כבודך בהבריאה שבראת שעל ידה נגלה כבודך ומלכותך את שם הזה יברכו לא את עצמותך

22 - נפש החיים שער ג' פרק ו

לזאת אחנחנו אומרים אח"ז ברוך שכמל"ו שיתבאר שם שהכונה הוא על הבחינה שמצד השגתו שמתראה מציאות עולמות ובריות מחודשים ברצונו יתברך הצריכים להתברך מאתו והוא המולך עליה זהו ברוך שם כבוד מלכותו וכו' (וזהו הענין שפסוק ראשון נקרא בזוהר יחדא עלאה ופסוק בשכמל"ו נקרא יחודא תתאה, והוא כמבואר)

23 - נפש הרב עמ' קכז-קכח

המחבר סימן קכד ס"ה כתב בהלכות חזרת השי"ץ שעל כל ברכה שאדם שומע בכל מקום אומר ברוך הוא וברוך שמו. ובשם הגר"א הובא במעשה רב (סימן מג) שלא ענה ברוך הוא וברוך שמו ועיי"ש טעם הדבר, ובמשנה ברורה שם ס"ק כב. ועוד טעם אמרו בזה משום דהוי הפסק. ורבנו אמר בזה על פי דברי הספר נפש החיים שער ב' פרק ד' שכל מה שאנו משבחים להקב"ה הכל מוסב על מדותיו ית' ולא על עצמותו דאיתא בתקוני זוהר דלית מחשבה תפיסא ביה בעצמותו כלל וכלל, ולפיכך אנו אומרים תמיד - נקדש את שמך בעולם וכו', וכן כולם פותחים את פיהם... ומעריצים ומקדישים וממליכים את שם וכו'. וכן אומרים בקדיש - יתגדל ויתקדש שמיא רבא וכו' והוא על פי הפסוק יהי שם ה' מבורך וכו', דא"א לנו לשבח לאחד שאין אנו מבינים כל עיקר, אך במה שאנו מקדישים לשמו הכונה בזה היא לשבח את מעשיו ואופן התגלותו אלינו [והשוה מש"כ בזה רבנו באיש ההלכה (עמ' כא-כב), דלדעת הרמב"ם כל תארי ה' שליליים הם, וכפי הפתגם הישן - תכלית הידיעה היא - שלא נדע, אך לגבי תארי הפעולות - בודאי חיוביים המה, וכולנו נצטוינו לעסוק בהם כמבואר ברמב"ם הלכות יסודי התורה]. ואף דבקרא כתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומשמע דקאי על הקב"ה בעצמו, היינו משום דבהך קרא הקב"ה הוא המדבר, והוא יכול לומר שיתקדש הוא. אך כשאנחנו המדברים אנחנו מדקשים ומהללים רק לשמו ית'. ונראה דהיינו פירושא דקראי דתחילת ההלל, הלוקה... הללו את שם ה', יהי שם ה' מבורך וכו', שכל השבחים והקדושות וההללים נאמרים רק כלפי שמו ית' ולא כלפי עצמו. וה"נ אינו נכון לומר ברוך הוא וברוך שמו, דבנוסח כזה הרי אומר האדם להדיא שמברך לא רק לשמו אלא אף לו במה שאומר ברוך הוא וזה איננו נכון.

מן הנכון שהשי"ץ. יאמר אף חתימת הברכה דגאל ישראל בקול רם דכל ענינו של השי"ץ הוא כדי להוציא בברכותיו את שאינם בקיאים ואם לא יאמר כל הברכות בקול רם ולא ישמעו האינם בקיאים בודאי לא יוכל להוציאם ונמצא שלא מילא את תפקידו בתורת השי"ץ [ועיין עדות לישראל].